

MINISTERIELE OMZENDBRIEF VAN 22 APRIL 2014 BETREFFENDE DE ORGANISATIE VAN DE BESCHIKBAARHEID VAN DE VRIJWILLIGERS VAN DE OPENBARE BRANDWEERDIENSTEN.
(B.S. 03.07.2014)

Aan de Dames en Heren Provinciegouverneurs
Mevrouw de Gouverneur,
Mijnheer de Gouverneur,

In het kader van de organisatie van de beschikbaarheid van de vrijwillige leden van de openbare brandweerdiensten, konden mijn diensten in bepaalde gevallen het voortbestaan vaststellen van een systeem van « thuiswacht » waarvan de starheid slecht aansluit bij een moderne visie op het vrijwilligerswerk en in andere gevallen een lokale reglementering die, omdat ze niet formeel gewijzigd werd, niet langer overeenstemt met een onlangs ingevoerd systeem van beschikbaarheid/onbeschikbaarheid.

Bij een dringende interventie zoals brandbestrijding gebeurde het oproepen van de vrijwillige brandweerlieden historisch door één of meer sirenes op openbare gebouwen aan te zetten waarmee alle beschikbare vrijwillige brandweerlieden naar de kazerne werden geroepen en/of via een telefoonoproep naar de leden van het wachtteam thuis.

De vrijwillige brandweerlieden waren toen verdeeld in vier teams die één week op vier, een wachtperiode verzekerden tijdens welke ze te allen tijde beschikbaar moesten zijn, behoudens beroepseisen, zowel voor de dringende opdrachten als voor de niet-dringende opdrachten.

De technologische vooruitgang (pagers, internet, GSM, enz.) en de sociale evolutie (frequenter beroep op co-ouderschap in het kader van een scheiding, evolutie van het sociaal recht, enz.) hebben dit historisch model verouderd gemaakt.

Een van de doelstellingen van de hervorming van de openbare hulpdiensten, waar de wet van 15 mei 2007 betreffende de civiele veiligheid de fundering van is, is een grotere uniformering van het statuut dat van toepassing is op de vrijwillige brandweerlieden. Deze uniformering wordt eveneens toegepast in het kader van het beheer van de beschikbaarheid van de vrijwillige brandweerlieden om een optimale bescherming te verzekeren van de personen en goederen. Bij dit alles wordt het respect voor het vrijwillig karakter van het burgerengagement van deze brandweerlieden gegarandeerd.

De invoering van een informaticasysteem dat de brandweerman toelaat, op vrijwillige basis, om zijn uurperiodes van beschikbaarheid/onbeschikbaarheid in real time mee te delen, komt tegemoet aan deze twee eisen.

Daarentegen respecteert een systeem waarin een vrijwillige brandweerman standaard van wacht zou zijn, één week op vier, constant gedurende 168 uren aan één stuk, op straffe van sancties, niet het vrijwillig karakter van zijn engagement. Dit is des te duidelijker als er een extreem korte reactietijd geëist wordt en als de vrijwillige brandweerman niet de mogelijkheid heeft om zich tijdelijk onbeschikbaar te verklaren.

In een dergelijke situatie zou men kunnen oordelen dat het niet langer om een vrijwillig burgerengagement gaat, maar om een arbeidsrelatie. Meer nog, als het ingevoerde systeem van oproepbare wachten bijzonder strikt is en als de individuele vrijheid van de brandweerman op dat vlak zo beperkend is dat het hem constant verhindert over tijd te beschikken voor persoonlijke bezigheden, dan kunnen de periodes van oproepbare wachten beschouwd worden als arbeidstijd. Deze redenering werd recent gevolgd door het arbeidshof van Brussel in een arrest van 6 augustus 2013.

De noodzaak om aan de vrijwillige brandweerlieden het respect van het vrijwillig karakter van hun engagement te garanderen, werd al vermeld in punt 3.4.1. van het model van zonaal operationeel plan 2012-2013 dat door mijn diensten ter beschikking van de prezones werd gesteld : « Met betrekking tot de beschikbaarheid van het personeel, wordt die georganiseerd en de opvolging ervan wordt verzekerd met behulp van een systeem van beschikbaarheid van het personeel van alle posten en dit met het oog op de toepassing van het beginsel van de snelste adequate hulp. »

Deze kwestie werd ook besproken in punt 2.F. van mijn omzendbrief van 3 juni 2013 (1) betreffende de specifieke adequate middelen voor de zone en betreffende het bijhorende zonaal plan :

« Voor de implementatie en efficiënte toepassing van haar plan, zal de zone nood hebben aan een accuraat beeld van de beschikbaarheid in real time van haar personeel. Daartoe zal de zone een centraal informaticasysteem moeten ontwikkelen of aankopen dat de beschikbaarheid van het personeel en materieel per post, in real time weergeeft. ».

Een steeds groter aantal openbare brandweerdiensten werkt al op basis van een informaticasysteem van beschikbaarheid/onbeschikbaarheid dat toelaat om enerzijds hun verplichting om te beschikken over het nodige personeel voor de uitvoering van de dringende en niet-dringende opdrachten, en anderzijds het in aanmerking nemen van het vrijwillig karakter van het engagement van het personeel dat zich ter beschikking van hen stelt, met elkaar te verzoenen.

Het doel is dat een dergelijk systeem van vrijwillige mededeling van de beschikbaarheden/onbeschikbaarheden in real time wordt ingevoerd in het hele Koninkrijk. Deze invoering dient uiteraard het voorwerp uit te maken van overleg op zonale schaal en kan vanaf dit jaar gefinancierd worden door middel van de federale dotatie aan de prethulpverleningszones.

De lokale reglementering (huishoudelijk reglement of dienstnota's) betreffende de organisatie van de beschikbaarheid van de vrijwillige brandweerlieden zal, als dat nog niet gebeurd is, aangepast worden zodat ze aansluit bij een moderne en participerende visie op het vrijwilligerswerk. Mijn diensten staan ter beschikking van de coördinatoren van de prezones voor alle vragen om advies over de uitwerking van deze reglementering.

Ik verzoek u om de tekst van deze omzendbrief te bezorgen aan alle gemeenten die over een openbare brandweerdienst met vrijwillige brandweerlieden beschikken.

Nota

(1) Omzendbrief - Toepassing van het koninklijk besluit van 10 november 2012 tot vaststelling van de minimale voorwaarden van de snelste adequate hulp en van de adequate middelen.

